

Tampereen kaupungin tilinpäätösanalyysi 2008

Versio : 25.11.2009

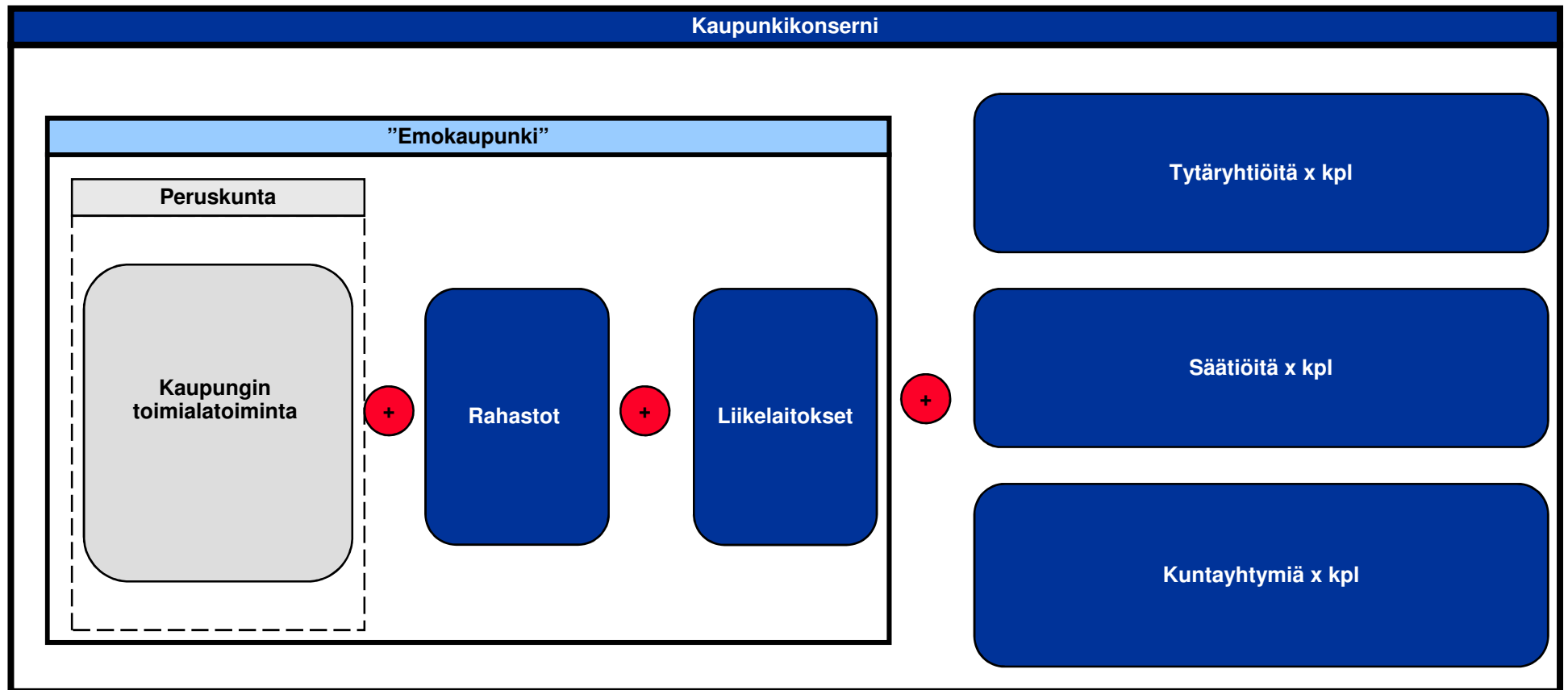
B&MANs

Sisältö

- **Tausta ja tavoitteet**
- **Tampereen kaupunki 2004-2008**
- **Tampereen kaupunkikonserni 2008**
- **Tampereen kaupunkikonserni - yhteenveto**

Kuntien tilinpäätösanalyysit

- ***Kuntien tilinpäätösanalyysien*** tavoite on tarjota kuntalaisille, päättäjille, medialle sekä muille kuntataloudesta kiinnostuneille tahoille riippumaton ja analyttinen väline kaupunkien taloudellisen tilan seurantaan.
- Analyysi on tehty yritystaloudellisesta näkökulmasta, mutta malli on kuitenkin räätälöity kuntataloudelle soveltaen olemassa olevia yritysanalyysityökaluja. Lähestymistapa mahdollistaa kuntien taloudellisen kehityksen seuraamisen aiempaa tarkoituksenmukaisimmilla, tarkemmilla ja vertailukelpoisimmilla mittareilla.
- Seuranta on säännöllistä ja sen tarkoituksena on helpottaa kuntatalouden ja kuntien toiminnan ymmärtämistä sekä lisätä sen läpinäkyvyyttä. Näin analyysien tarkoituksena on edesauttaa myös kuntataloudesta käytävän keskustelun tason ja kiinnostavuuden kohenemista ja kannustaa myös kuntalaisten ja yksityisen sektorin aktiivisempaa osallistumista kuntataloudesta käytävään keskusteluun.
- Analyyseissä kuntien asukkaita kutsutaan **asukasomistajiksi** soveltaen kuluttajaosuuskuntien asiakasomistaja-käsitettä, sillä kunnallisella toiminnalla on monia yhtäläisyyksiä juuri kuluttajaosuuskuntien kanssa. Asukkaat sekä rahoittavat kuntien toiminnan että käyttävät niiden tarjoamia palveluita. Kuntatalouden tarkasteleminen omistajan näkökulmasta muistuttaa myös siitä, että kuntalaisten intresseissä on valvoa ja pohtia, kuinka kuntakonsernien laajoja omaisuusmassoja hallitaan ja hyödynnetään.
- Verkkosivuille www.asukasomistajat.fi päivitetään vuoden mittaan suurimpien kuntien tilinpäätösanalyysien versiot.

Suurkaupunkien konsernirakenne – B&MANs analyysi kattaa koko kaupunkikonsernin

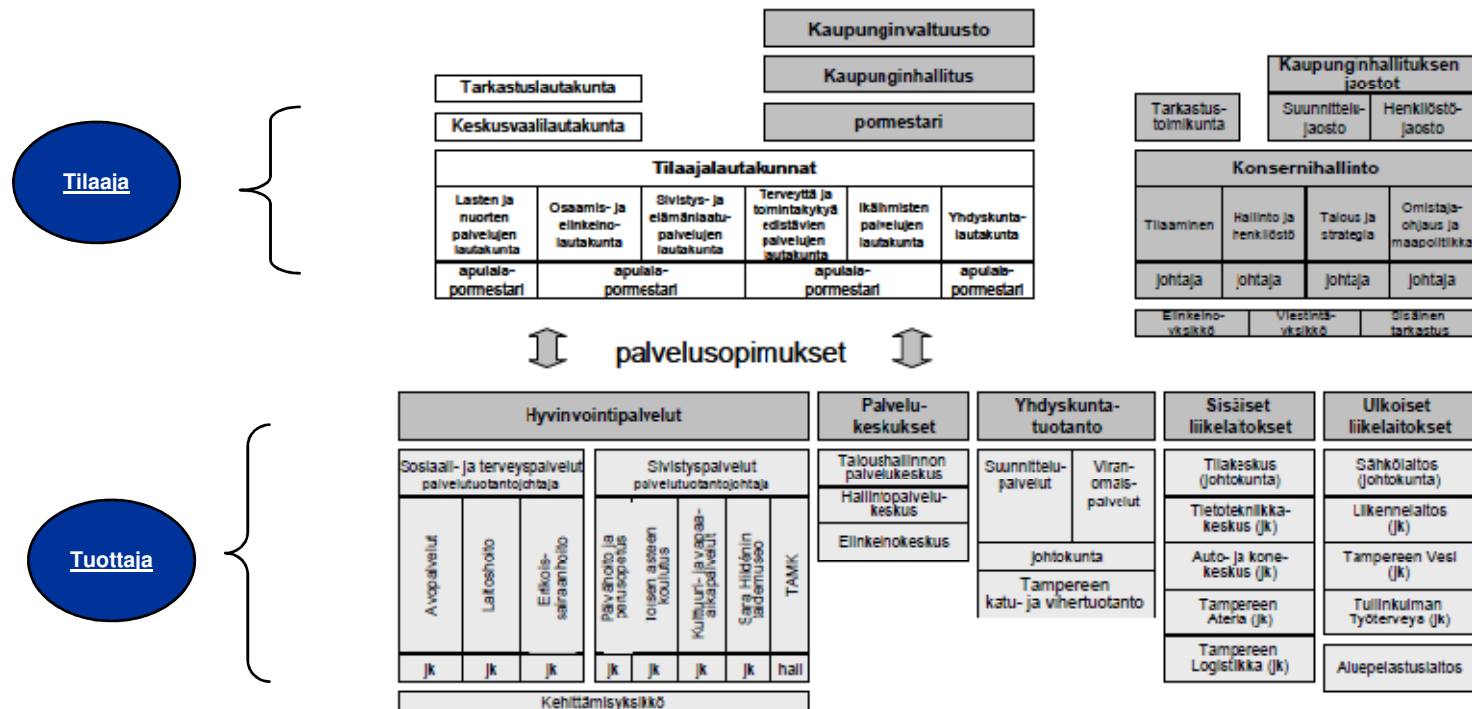
Sisältö

- Tausta ja tavoitteet
- **Tampereen kaupunki 2004-2008**
- Tampereen kaupunkikonserni 2008
- Tampereen kaupunkikonserni - yhteenveto

Tampereen kaupungin organisaatio

Data : Tampereen kaupunki Analyysi : B&MANs

Tampereen kaupungin organisaatio vuonna 2008

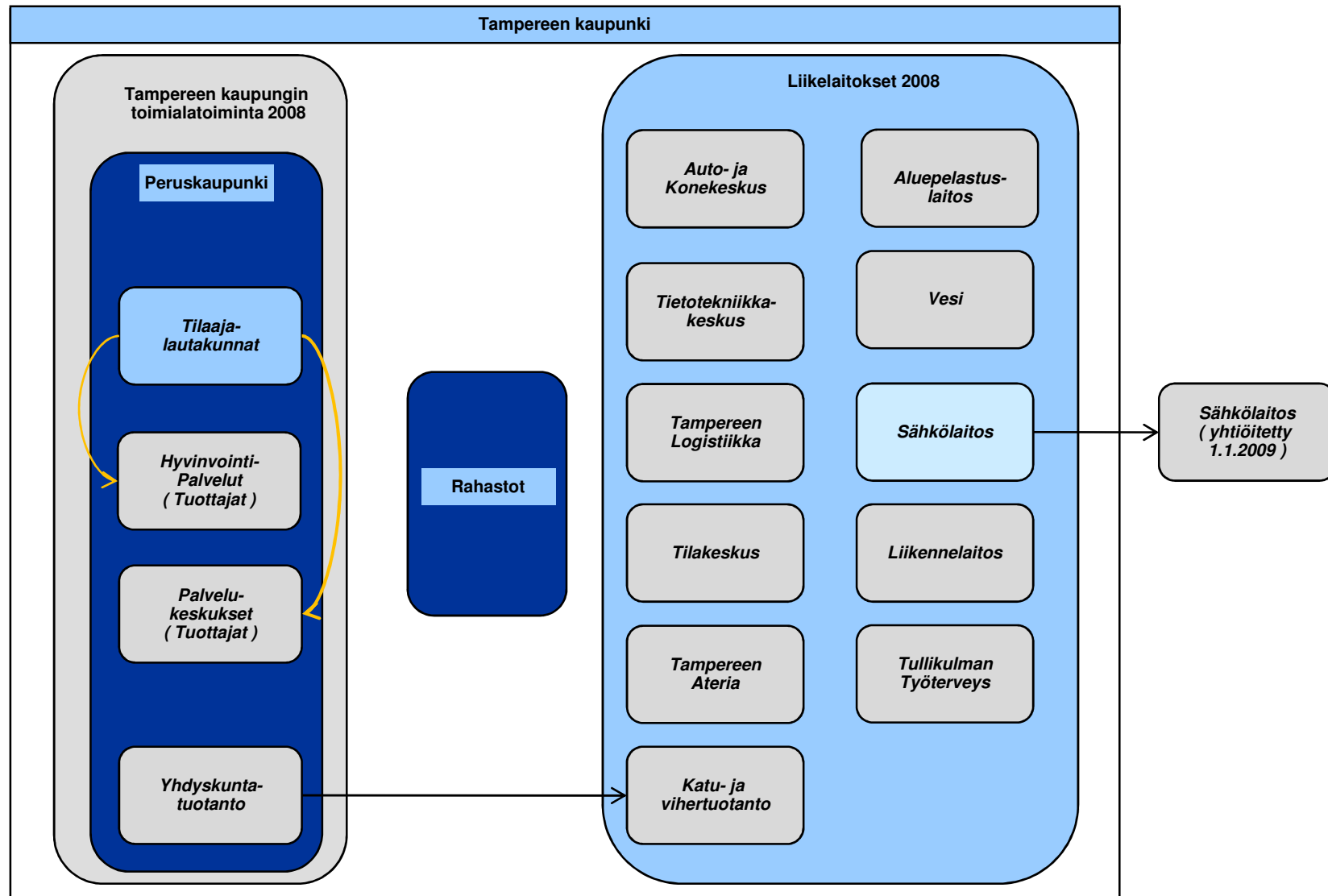

Henkilöstö =
15 947

Kaupunki toimii laajan sisäisen tilaaja & tuottaja mallin mukaisesti

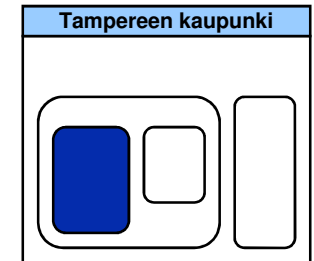
Henkilöstö-
kulut =
612 meur

Tampereen kaupungin rakenne ja organisaatio vuonna 2008

Peruskunnan tuloihin sisältyy sähkölaitoksen yhtiöittämisestä syntynyt konsernin sisäinen liikearvovoitto 52,7 meur – eli peruskunta teki vuonna 2008 lähes nollatuloksen

Data Tampereen kaupunki Analyysi : B&MANs

Tampereen kaupunki 2008	Perus- kaupunki
<i>Tulot</i>	1 922 976
<i>Menot</i>	1 886 835
<i>Toim.kate</i>	36 141
<i>Poistot</i>	39 331
<i>Liikevoitto</i>	-3 190
	-0,17 %
Rahoituskulut	-20 658
Rahoitustuotot	74 238
Verot	0
Peruspääomakorvaus	
Väh.osuus + muut tyttäret	
<i>Tuloksen oikaisut</i>	
Nettotulos	50 390

Mihin
sidottu

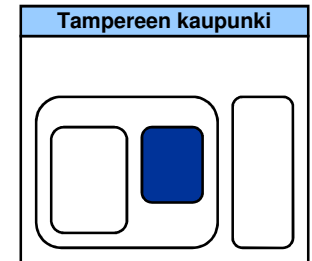
Miten
rahoitettu

Tampereen kaupunki 2008	Perus- kaupunki
<i>Sidottu toimintaan</i>	302 670
<i>Sijoitukset - toimintaan</i>	1 106 001
<i>Sijoitukset - rahoitus</i>	104 972
<i>Sidottu pääoma</i>	1 513 643
<i>Korolliset velat</i>	205 696
<i>Oma pääoma</i>	1 021 514

- Peruskaupunki:** Toiminta ilman rahastoja ja liiketoimintaa (liikelaitokset). Tulot ja menot ovat suuret juuri sisäisen tilaaja-tuottaja -mallin johdosta. Kaupungin sisäisten palveluiden ostot olivat vuonna 2008 peräti 862 meur. Sähkölaitoksen yhtiöittämisestä syntynyt liikearvo (eli sisäisen myyntihinnan ja tasearvojen erotus) on kirjattu toisaalta tänne peruskaupunkiin (52,7 meur), toisaalta itse sähkölaitokseen satunnaisena tuottona (90,3 meur). Nämä summat eliminoituvat konsernitasolla, koska kyse on puhtaasta Tampereen konsernin sisäisestä transaktiosta. Peruskaupungin taserakenteesta käy myös hyvin ilmi Tampereen liikelaitosstrategia: Peruskaupungilla on sijoituksia peräti 1 106 meur ja siitä on 530 meur liikelaitoksissa kiinni.

Rahastoja on purettu laajasti vuoden 2008 aikana

Data Tampereen kaupunki Analyysi : B&MANs

Tampereen kaupunki 2008	Rahastot
<i>Tulot</i>	313
<i>Menot</i>	-680
<i>Toim.kate</i>	993
<i>Poistot</i>	0
<i>Liikevoitto</i>	993
Rahoituskulut	0
Rahoitustuotot	1 210
Verot	0
Peruspääomakorvaus	
Väh.osuus + muut tyttäret	
<i>Tuloksen oikaisut</i>	
Nettotulos	2 203

Mihin
sidottu

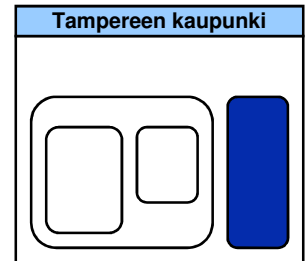
Miten
rahoitettu

Tampereen kaupunki 2008	Rahastot
<i>Sidottu toimintaan</i>	27 425
<i>Sijoitukset - toimintaan</i>	0
<i>Sijoitukset - rahoitus</i>	0
<i>Sidottu pääoma</i>	27 425
<i>Korolliset velat</i>	0
<i>Oma pääoma</i>	27 425

- Rahastot:** Kuvaavat miten paljon kaupungin omassa pääomassa olevista voittovaroista on korvamerkitty johonkin tiettyyn tarkoitukseen (27,4 meur). Rahastoja on purettu vuoden 2008 lopussa (kehittämisen-, liikelaitos-, asuntolaina-, tapaturma- ja takausvastuu-) ja niiden pääomista on 137,9 meur siirretty edellisten tilikausien ylijäämiin. Jäljellä kaksi rahastoa: asumis- ja vahinkorahastot.

Tampereen kaupungin liikelaitosten liikevaihto vuonna 2008 oli 735 meur – toiminnan kokonaisliikevoitto 183,4 meur (24,9 %).

Data Tampereen kaupunki Analyysi : B&MANs

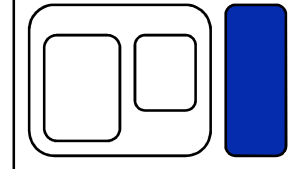
keur

Liikelaitokset 2008	Sähkölaitos	Tampereen Vesi	Liikenne Laitos	Tampereen Aluepel.laitos	(sisäinen) Tampereen katu ja vihertuotanto	Tullinkulman Työterveys	(sisäinen) Tietotekniikka- keskus	(sisäinen) Tampereen ateria	(sisäinen) Auto- ja konekeskus	(sisäinen) Tampereen Tilakeskus	(sisäinen) Tampereen Logistiikka	Yhteensä
Tulot	292 771	48 387	29 358	38 291	57 217	6 838	22 704	34 176	26 398	167 141	12 385	735 666
Menot	166 834	26 963	27 901	35 893	54 333	6 515	14 660	32 087	24 212	98 153	11 771	499 322
Toim.kate	125 937	21 424	1 457	2 398	2 884	323	8 044	2 089	2 186	68 988	614	236 344
Poistot	10 627	7 900	2 794	1 264	601	0	3 321	532	1 385	24 455	68	52 947
Liikevoitto	115 310	13 524	-1 337	1 134	2 283	323	4 723	1 557	801	44 533	546	183 397
	39,39 %	27,95 %	-4,55 %	2,96 %	3,99 %	4,72 %	20,80 %	4,56 %	3,03 %	26,64 %	4,41 %	24,93 %
Rahoituskulut	-5 811	0	-96	0	-1	0	-1	-1	0	0	0	-5 910
Rahoitustuotot	70	10	0	38	4	1	0	2	0	3	3	131
Verot	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nettotulos	109 569	13 534	-1 433	1 172	2 286	324	4 722	1 558	801	44 536	549	177 618
	37,42 %	27,97 %	-4,88 %	3,06 %	4,00 %	4,74 %	20,80 %	4,56 %	3,03 %	26,65 %	4,43 %	24,14 %
Peruspääomakorvaus	-15 000	-10 500	0	0	-300	-48	-1 400	-222	-300	-21 537	-93	-49 400
Tulos	94 569	3 034	-1 433	1 172	1 986	276	3 322	1 336	501	22 999	456	128 218
	32,30 %	6,27 %	-4,88 %	3,06 %	3,47 %	4,04 %	14,63 %	3,91 %	1,90 %	13,76 %	3,68 %	17,43 %

Sähkölaitos: Tuloja kertyi 292,8 meur, johon kuitenkin sisältyy yhtiöittämisestä syntynyt 90,4 meur:n konsernin sisäinen myyntivoitto. Korjattu liikevaihto oli 202,4 meur ja liikevoittoa kertyi todellisuudessa 24,9 meur, josta laitos maksoi 15 meur (60,2 %) takaisin kaupungille peruspääomakorvauksena.

Sisäiset liikelaitokset : Liikevaihtoa kertyi 320 meur ja liikevoittoa peräti 54,4 meur, josta ainoastaan 23,9 meur (43,9 %) kanavoitiin takaisin peruskaupungille peruspääomakorvauksena.

Muut liikelaitokset (ilman sähkölaitosta) : Liikevaihtoa kertyi 122,9 meur ja liikevoittoa 13,6 meur josta 10,5 meur (77,2 %) kanavoitiin takaisin peruskaupunkiin.

Tampereen kaupungin liikelaitokset sitovat toimintaansa 640 meur – sähkölaitoksen yhtiöittämisestä johtuen olennaisesti vähemmän kuin vuonna 2007

keur

Data Tampereen kaupunki Analyysi : B&MANs

Liikelaitokset 2008	Sähkölaitos	Tampereen Vesi	Liikenne Laitos	Tampereen Aluepel.laitos	(sisäinen) Tampereen katu ja vihertuotanto	Tullinkulman Työterveys	(sisäinen) Tietoteknikka- keskus	(sisäinen) Tampereen ateria	(sisäinen) Auto- ja konekeskus	(sisäinen) Tampereen Tilakeskus	(sisäinen) Tampereen Logistiikka	Yhteensä
<i>Sidottu toimintaan</i>	0	99 440	15 487	8 983	8 473	848	21 663	6 499	7 846	458 722	2 426	630 387
<i>Sijoitukset</i>	0	1 612	4	4	24	0	0	0	0	8 076	0	9 720
<i>Kassa</i>	0	2	98	0	0	1	0	2	1	0	1	105
<i>Sidottu pääoma</i>	0	101 053	15 588	8 986	8 498	849	21 667	6 501	7 845	466 800	2 427	640 214
<i>Lainat kaupungilta</i>	0	0	1 513	0	0	0	0	0	0	0	0	1 513
<i>Muut rahottajat</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Korolliset velat</i>	0	0	1 513	0	0	0	0	0	0	0	0	1 513
<i>Oma pääoma</i>	0	101 053	14 075	8 986	8 498	849	21 667	6 501	7 845	466 800	2 427	638 701
<i>Peruspääoma</i>	0	70 341	15 216	0	5 000	800	5 988	3 700	4 775	358 950	1 550	466 320
<i>Peruspääoman tuottovaatimus</i>		14,93 %	0,00 %		6,00 %	6,00 %	23,38 %	6,00 %	6,28 %	6,00 %	6,00 %	10,59 %
<i>OPOn %</i>	Yhtiöitetty 1.1.2009	10,39 %	0,00 %	0,00 %	3,53 %	5,65 %	6,46 %	3,41 %	3,82 %	4,61 %	3,83 %	7,73 %

Sähkölaitos: Yhtiöitetty ja 31.12.2008 tase-erät siirretty neljään eri yhtiöön (Tammerkosen Energia Oy, Tampereen Sähkönmyynti Oy, Tampereen Energiatuotanto Oy ja Tampereen Kaukolämpö Oy) – tässä kaupunki toimi viisaasti yhtiöittämällä energiatoimintansa ennen EU:n tuomioistuimen päätöstä.

Sisäiset liikelaitokset : Pääomia oli vuoden 2008 lopussa kiinni 513,7 ja siitä 466,8 meur Tilakeskuksessa

Muut liikelaitokset (ilman sähkölaitosta): Pääomia kiinni 124,5 meur

Laitokset yhteensä:

Liikelaitosten rahoitus tapahtuu lähes kokonaan omalla pääomalla 638,7 meur ja kun yhteensä vaaditaan 10,6 % peruspääomatuottoa – tämä tarkoittaa hyvää 7,7 % kokonais OPO-vaatimusta.

Konsolidoimalla peruskunta, rahastot ja liikelaitokset syntyy Tampereen kaupunki – *joka sähkölaitoksen yhtiöittämisestä johtuen teki 180,3 meur tuloksen (korjattu tulos 37,2 meur)*

keur

Tampereen kaupunki 2008	Perus- kaupunki	Rahastot	Liike- laitokset	Eli- minoinnit	Tampereen kaupunki
Tulot	1 922 976	313	735 666	989 242	1 669 713
Menot	1 886 835	-680	499 322	-989 242	1 395 639
Toim.kate	36 141	993	236 344		274 074
Poistot	39 331	0	52 947		92 277
Liikevoitto	-3 190	993	183 397		181 797
	-0,17 %		24,93 %		10,89 %
Rahoituskulut	-20 658	0	-5 910	-5 514	-21 054
Rahoitustuotot	74 238	1 210	131	54 914	19 550
Verot	0	0	0		0
Peruspääomakorvaus			-49 400	49 400	0
Väh.osuus + muut tyttäret					
Tuloksen oikaisut					
Nettotulos	50 390	2 203	128 218		180 293
					10,80 %

Peruskunta tekee 2,3 meur tappion kun tuloksesta eliminoidaan konsernin sisäiset myyntivoitot.

Liikelaitosten nettotulos oli 37,8 meur ilman sähkölaitos-transaktiota.

Data Tampereen kaupunki Analyysi : B&MANs

Tampereen kaupunki 2008	Perus- kaupunki	Rahastot	Liike- laitokset	Eli- minoinnit	Tampereen kaupunki
Sidottu toimintaan	302 670	27 425	630 387		960 482
Sijoitukset - toimintaan	1 106 001	0	9 720	530 863	584 858
Sijoitukset - rahoitus	104 972	0	105	0	105 077
Sidottu pääoma	1 513 643	27 425	640 214		1 650 415
Korolliset velat	205 696	0	1 513	-64 543	196 384
Oma pääoma	1 021 514	27 425	638 701	-466 320	1 454 031
Peruspääoma			466 320		

Kaupunki on lähes velaton, koska kassassa on melkein yhtä paljon varoja kuin sillä on lainaa.

Eliminoinnit tuloslaskelmassa : Peruskunta ja liikelaitokset myyvät/ostavat palveluja toisiltaan 989,2 meur ja peruskunta sekä perii pääomakorvausta 49,4 meur edestä että saa myöntämilleen lainoille 5,5 meur korkoa (lähes kokonaan sähkölaitoksen sisäisestä lainasta peräisin).

Eliminoinnit taseessa : Liikelaitosten peruspääoma 466,3 meur ja niiden kaupungilta saadut lainat ovat 64,5 meur – eli kaupunki on sijoittanut 530,9 meur omiin liikelaitoksiin.

Tampereen kaupungin tulot

2008

Tampereen kaupunki sai siis vuonna 2008 satunnaisia myyntivoittoja 143 meur edestä – toimintatuotot kasvoivat 54,6 meur suhteessa edelliseen vuoteen

Data Tampereen kaupunki Analyysi : B&MANs

Tampereen kaupungin tuloslaskelma	2008	2007	2006	2005	2004	ERO 2008/2007	CAGR (5v)
<i>Myyntituotot</i>	300 920	274 071	261 135	248 709	252 257	26 849	4,51 %
<i>Maksutuotot</i>	56 696	52 607	51 092	49 623	48 515	4 089	3,97 %
<i>Tuet ja avustukset</i>	23 822	28 497	27 269	22 680	22 478	-4 675	1,46 %
<i>Vuokratuotot</i>	0	0	0	0	0	0	
<i>Muut tuotot</i>	95 511	67 198	55 684	52 057	44 963	28 313	20,73 %
Toimintatuotot	476 949	422 373	395 180	373 069	368 213	54 576	6,68 %
Valmistus omaan käyttöön	126 845	96 572	84 873	72 943	90 677	30 273	8,75 %
<i>Satunnaiset tuotot</i>	143 146	0	9 170	58 781	64	143 146	587,70 %
<i>Satunnaiset kulut</i>	0	0	0	0	0	0	
Myyntivoitot/tappiot	143 146	0	9 170	58 781	64	143 146	587,70 %
" Liikevaihto "	1 669 713	1 365 675	1 293 138	1 251 524	1 162 379	304 038	9,48 %

- **Toimintatuotot:** Kertymä vuoden aikana 476,9 meur. Viidessä vuodessa toimintatuotot ovat kasvaneet 6,7 % vuosivauhdilla, yhteensä lähes 110 meur:lla. Suurin syy kasvuun on liikelaitosten toiminnan kasvu.
- **Valmistus omaan käyttöön:** Kuluja on aktivoitu peräti 126,8 meur edestä (aktivoidut kulut viedään tilinpäätöksessä käyttöomaisuuteen, eli ne ovat investointeja). Summa kasvoi vuonna 2008 yli 30 meur:lla.
- **Myyntivoitot/tappiot:** Sähköverkkotoiminnan yhtiöittämisestä syntyi 143,1 meur konsernin sisäinen myyntivoitto vuonna 2008 – voitto eliminoituu siis konsernitasolla.

Verotulot ovat vuodesta 2004 kasvaneet lähes 127 meur:lla – *kunnallisverokertymä oli vuonna 2008 taas kerran suurempi kuin vuotta aikaisemmin* – 16,50 % veroäyrillä kaupunki olisi päässyt vuoden 2007 verokertymään

Data Tampereen kaupunki Analyysi : B&MANs

	2008	2007	2006	2005	2004	ERO 2008/2007	CAGR (5v)
Kunnan tulovero	609 961	560 900	535 400	499 600	483 400	49 061	5,99 %
Osuus yhteisöveron tuotoista	76 643	74 100	66 200	64 700	54 300	2 543	9,00 %
Kiinteistövero	33 844	31 400	28 800	26 200	24 800	2 444	8,08 %
Koiravero/Muut verot	153	200	200	200	200	-47	-6,48 %
Verot Yhteensä	720 601	666 600	630 600	590 700	562 700	54 001	6,38 %

Verotulot : Kokonaisuudessaan verotuloja kertyi vuonna 2008 720,6 meur, joka on 54,0 meur (+8,1 %) enemmän kuin vuonna 2007. Tuloluokkia on kolme :

1. **Kunnallisveron** (18 %) kertymä oli 609,9 meur ja kasvoi 49,1 meur (+ 8,7 %). Yksi veroäyri toi kaupungin kassaan 33,9 meur. Vuoden 2007 verokertymään euroissa oltaisiin päästy, jos veroäyri olisi ollut 16,50 %. Kun veroäyri pysyi samana, kasvoivat siis tamperelaisten kunnallisverotuksessa verotettavat tulot juuri 8,7 %.
2. **Osuus yhteisöveron tuotosta** oli 76,6 meur. Kasvua kertyi 2,5 meur vuodesta 2007 ja 5 vuoden vuotuinen kasvuvauhti on hyvä – tasan 9 % . Summa kuvaa myös sitä, miten Tampereella toimivien yritysten tulokset kehittyivät. (Valtio kerää yhteisöverot ja jakaa osuuden - noin 1/5 osan tästä summasta - kunnille suhteessa yritysten työntekijämääriin niissä).
3. **Kiinteistöveroa** kertyi 33,8 meur, ja kertymä oli 2,4 meur korkeampi kuin vuonna 2007. Kiinteistöverokertymä kasvaa myös hyvää 8,1 % vuosivauhtia (2004-2008), nopeammin suhteessa esim. Ouluun (6,4 %) mutta kaksi kertaa nopeammin kuin Turussa ja Espoossa. Tästä voi tietysti päätellä, että Tampereella syntyy hyvään ja jatkuvaan tahtiin uusia kiinteistöjä ja Turussa taas ei.

Valtionosuuden nettosummat kasvavat väestön ikääntyessä ja osuudet olivat 22 meur aiempaa vuotta suuremmat – *valtionosuudet kasvoivat lähes 10% vuosivauhtia (2004-2008)*

TAMPEREN KAUPUNKI	2004	2005	2006	2007	2008	Muutos 2008/2007	
Aukkaita	202 932 18,00 %	204 337 18,00 %	206 368 18,00 %	207 866 18,00 %	209 552 18,00 %	1 686 0,00 %	5v CAGR
Yleinen	6 428	6 371	11 427	10 816	10 502	-314	13,06 %
Sosiaali- ja terveydenhuolto	117 301	130 922	138 209	148 725	173 413	24 688	10,27 %
Opetus- ja kulttuuritoimi	53 224	55 082	55 755	56 716	54 530	-2 186	0,61 %
Valtionosuudet brutto	176 953	192 375	205 391	216 257	238 445	22 188	7,74 %
Verotulojen tasaus	-36 170	-36 305	-31 421	-36 113	-36 272	-159	0,07 %
Valtionosuudet netto	140 783	156 070	173 970	180 144	202 173	22 029	9,47 %
1% kunnan tulovero	26 856	27 756	29 744	31 161	33 887	2 726	
Valtionosuudet (suhteessa 1% kaupunginverokertymään)	5,24 %	5,62 %	5,85 %	5,78 %	5,97 %		

Data Tampereen kaupunki

Analyysi : B&MANs

- Valtionosuudet:** Kaupungin valtionosuudet olivat 202,2 meur positiiviset ja 22,0 meur suuremmat kuin vuotta aiemmin. Suomessa valtio ja kunnat ovat yhteisvastuussa koko maan peruspalveluiden rahoituksesta. Kunnat tuottavat palvelut ja valtio jakaa, sangen monimutkaisen kalkyylin kautta, *osuutensa* kunnille. Valtionosuuslaskelmaan kuuluu neljä erää:
 - Yleinen osuus:** Perusosa 29 eur /asukas ja Tampereelle jaetaan tämän lisäksi 4,1 meur *taajamarakennelissä*. Nk. *valtion leikkaukset* olivat Tampereen kohdalla 3,7 meur (kuten Kunta-IT hankkeen kustannukset ja viranomaisradioverkon rahoitusvajeen kattaminen). Kun tähän lisätään vielä vuoden 2006 *työmarkkinatuen kompensatioerä* 4,1 meur, kaupungin lopullinen osuus jäi vähän viime vuoden tasosta, yhteensä 10,5 meur vuonna 2008, joka on lähes samalla tasolla kuin vuotta aikaisemmin.
 - Sosiaali- ja terveydenhuolto,** jossa valtionosuus oli 32,7 % koko maan 15,4 miljardin euron kokonaissummasta. Kunnat siis jakavat 10,4 mrd eur keskenään, osin niiden ikäjakauman perusteella. Tampereen kaupungin osuus oli vuonna 2008 173,4 meur ja - kuten niin monessa muussa suurkaupungissa - kovassa kasvussa. Vuoden 2007 osuus oli 24,7 meur pienempi. Summa on vuodesta 2004 kasvanut yli 10 %:n vuosivauhdilla.
 - Opetus- ja kulttuuri** jossa valtionosuus oli 41,85 % koko maan 6,9 mrd summasta. Tampereen kaupungin osuus tästä oli vuonna 2008 54,5 meur.
 - Yllä mainittuja *valtionosuuksia tasataan* lopulta summalla, joka on riippuvainen kunnan verotuloista/asukas. Laskentalogiikka lähtee kaikkien kuntien keskimääräisistä verotuloista asukasta kohden. Jokaiselle kunnalle taataan tämä keskimääräinen minimitulotaso. Ne kunnat, jotka ovat tämän tason yläpuolella, maksavat *tasausveroa*. Tasauksen määrä on 37 % minimitasen ja kunnan asukaskohtaisten verotulojen erotuksesta kerrottuna asukasmäärällä. Tampereella vuonna 2008 tasaussumma oli 36,3 meur ja summa oli vuonna 2007 lähes sama. Kun valtionosuudet bruttomääräisenä nousivat (vuonna 2008 + 22,2 meur) ja tasaussumma nousi (vuonna 2008 + 0,2 meur), oli Tampereella 22,0 meur edellisvuotta enemmän varoja käytettävänä.
- Tampereen kaupunki on mukana viidessä kuntayhtymässä, jotka saavat suoraan valtiolta valtionosuuksia (24,9 meur vuonna 2008). Tampereen kuntayhtymien sen omistussuhteessa kertyneet tulot olivat vuonna 2008 yhteensä 1 228 eur/asukas kun Turussa vastaava luku oli 973 eur/asukas ja Oulussa 1 900 eur/asukas. Valtionosuuksien loppusumma kaupungin tuloslaskelmassa on siis myös riippuvainen siitä, missä rakenteessa kunnat ovat organisoineet toimintaansa.

**Kokonaisuudessaan tuloja kertyi kaupunkitasolla vuonna 2008 1 670 meur,
mutta siitä 143 meur sisäisiä myyntivoittoja – *faktisesti tuloja kertyi 161 meur enemmän***

Data Tampereen kaupunki Analyysi : B&MANs

Tampereen kaupungin tuloslaskelma	2008	2007	2006	2005	2004	ERO 2008/2007	CAGR (5v)
Toimintatuotot	476 949	422 373	395 180	373 069	368 213	54 576	6,68 %
Valmistus omaan käyttöön	126 845	96 572	84 873	72 943	90 677	30 273	8,75 %
Verot ja valtionosuudet	922 773	846 730	803 915	746 731	703 425	76 043	7,02 %
Myyntivoitot/tappiot	143 146	0	9 170	58 781	64	143 146	587,70 %
" Liikevaihto "	1 669 713	1 365 675	1 293 138	1 251 524	1 162 379	304 038	9,48 %

Liikevaihto : Tulolähteitä on siis neljä :

1. **Toimintatuotot** : kertymä oli 477 meur ja kasvoi 54,6 meur
2. **Valmistus omaan käyttöön** : 127 meur ja peräti 30 meur korkeampi kuin vuonna 2007
3. **Verotulot ja valtionosuudet**: yhteensä 923 meur ja huikeat 76 meur enemmän kuin vuonna 2007 (edustaa yli 2 % veroäyriä eli 16 % veroäyrillä kaupunki olisi päässyt vuoden 2007 tasoon).
4. **Myyntivoitot** : kertyi 143 meur mutta olivat kaikki konsernin sisäisiä

Tampereen kaupungin menot

2008

Vuoden 2008 korjattu liikevoitto oli 38,7 meur – kustannukset nousivatkin kuitenkin yli 132 meur - 5-vuotistrendissä 6,7 % kasvuvauhti

Data Tampereen kaupunki Analyysi : B&MANs

Tampereen kaupungin tuloslaskelma	2008	2007	2006	2005	2004	ERO 2008/2007	CAGR (5v)
" Liikevaihto "	1 669 713	1 365 675	1 293 138	1 251 524	1 162 379	304 038	9,48 %
Palkat ja palkkiot	463 894	440 785	425 945	415 274	397 891	23 109	3,91 %
Eläkekulut	114 080	112 483	105 010	101 990	93 049	1 597	5,23 %
Muut hlö sivukulut	34 102	31 609	32 233	31 451	28 690	2 493	4,41 %
Henkilöstökulut yhteensä	612 076	584 877	563 188	548 715	519 630	27 199	4,18 %
Palvelujen ostot	465 200	394 773	356 471	324 616	323 336	70 427	9,52 %
Aineet,tarvikkeet ja tavarat	200 509	170 102	173 115	142 903	133 889	30 407	10,62 %
Avustukset	91 241	89 993	91 277	82 266	80 069	1 248	3,32 %
Muut toimintakulut	26 613	23 803	23 319	17 897	19 367	2 810	8,27 %
Toiminnankustannukset	1 395 639	1 263 548	1 207 370	1 116 397	1 076 291	132 091	6,71 %
Toimintakate	274 074	102 127	85 768	135 127	86 088	171 947	33,58 %
Poistot	92 277	85 242	79 725	80 498	82 326	7 035	2,89 %
Liikevoitto	181 797	16 885	6 043	54 629	3 762	164 912	163,66 %

- **Henkilöstökulut:** 612,1 meur ja kasvoivat 27,2 meur (+4,7 %). Kunnallisverokertymästä puuttuuko jotain? kuluu kokonaan henkilöstökulujen maksamiseen. Vuodesta 2004 on vuotuinen kasvuvauhti ollut yli 4 %, eli kasvu on ollut maltillista. Henkilöstön lukumäärä oli 15 947 ja samalla tasolla kuin vuotta aikaisemmin eli palkkoja nostettiin 4,2 %:n verran. Henkilöstömäärän ja kulujen kehityksen suhteellinen osuus kaupungin toimintamenoista on yhtäältä riippuvainen siitä, missä rakenteessa (osakeyhtiö, kuntayhtymä) kulut syntyvät, toisaalta siitä, miten paljon kaupunki ostaa tai tuottaa itse palveluja. Tampereen kaupungilla on laajaa kuntayhtymätoimintaa ja jos esim. jo Tampereen osuus (39,6 %) Pirkanmaan sairaanhoitopiiriin (PSHP) henkilöstökuluista (311 meur : 6024 henkilö) lisätään kaupungin lukuihin, niin puhutaan 123,5 meur henkilöstövastuista, joka vastaa 2 392 henkilöä.
- **Palveluiden ostot:** 465,2 meur (+ 70,4 meur). Suurin yksittäinen erä on juuri erikoissairaanhoidon palveluiden ostot PSHP:ltä, jotka olivat vuonna 2008 158,5 meur. Kasvua edelliseen vuoteen oli 10,3 %. Tytäryhtiöiltä tehtyjä ostoja ei raportoida tilinpäätöksessä erikseen. Tampereen kaupunki ei myöskään tilinpäätöksessään mainitse miten paljon palveluja se ostaa muilta kuntayhtymiltään, mutta jos palveluja ostetaan suhteessa liikevaihtoon, niin palvelujen ostot omilta kuntayhtymiltä ovat arviolta 185,0 meur. Kun vähennetään kuntayhtymistä ostetut palvelut ja verrataan palveluiden ostoja kaupungin koko kustannusmassaan, kaupunki ostaa tällöin 18,8 % tuotetuista palveluistaan (tuottaa 81 % itse). Vastaava lukua konsernitasolla ei ole mahdollista laskea, sillä tilinpäätöksestä ei käy ilmi miten paljon tytäryhtiöt tuottavat palveluja kaupungille.
- **Aineet & tarvikkeet :** 200,5 meur, kasvua 30,4 meur , kasvua peräti 17,9 %. Tästä summasta liikelaitosten osuus oli peräti 188,0 meur, koska Tampereen kaupungin liikelaitostoiminta on mittavaa.
- **Avustukset :** 91,2 meur, samalla tasolla kuin vuonna 2007.Sosiaali- ja terveydenhuoltoon kanavoitiin tästä suurin summa ja loppuosuus opetukseen.
- **Vuokrat :** Ei raportoida Tampereella erikseen vaan ovat osa muita toimintakuluja. Tilinpäätöksestä ei myöskään käy ilmi, miten paljon kaupunki ostaa omilta kiinteistöyhtiöiltään vuokrapalveluja.
- **Muut toimintakulut :** 26,6 meur, kasvuvauhti on yli 8 %.
- **Poistot :** 92,3 meur ja kuvaavat käyttöomaisuuden vuotuista ylläpitoinvestointitarvetta.

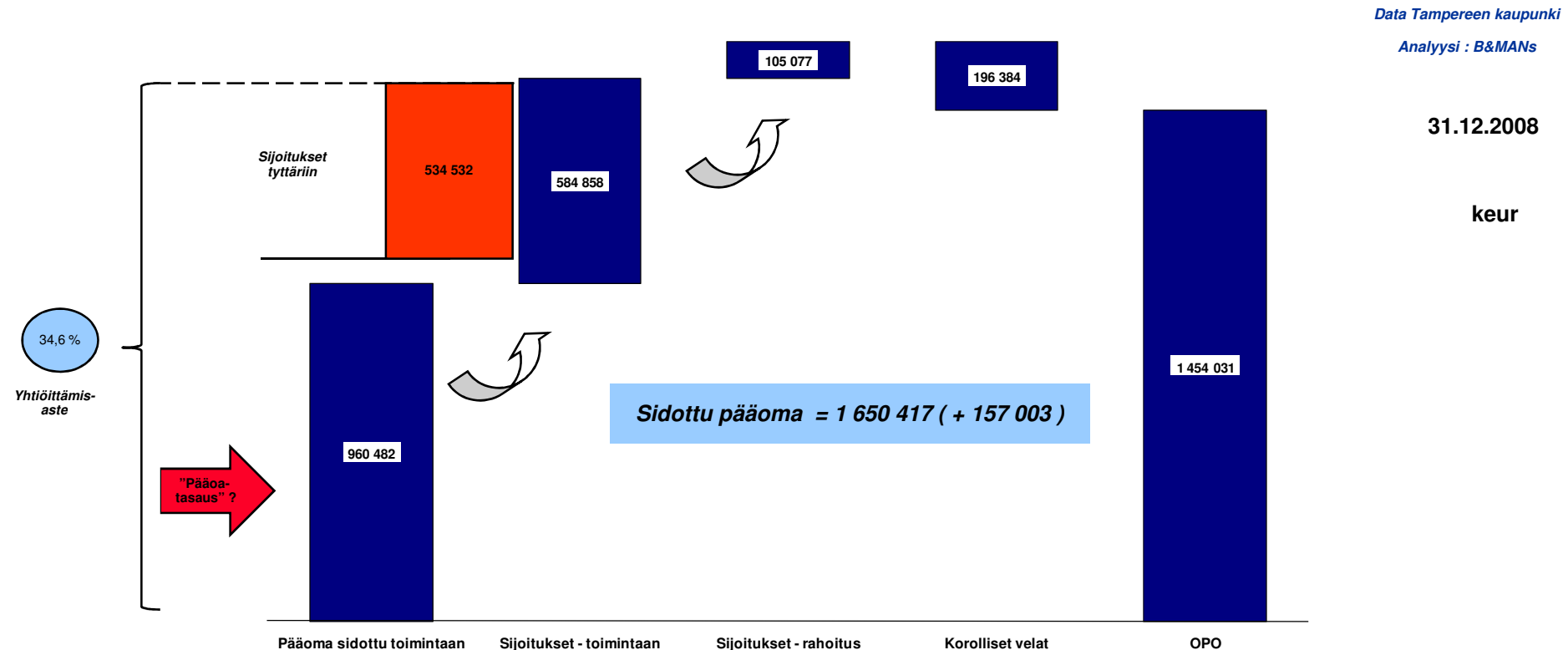
Rahoitustoiminnan tulos oli negatiivinen mutta ilman sähkölaitoksen myyntivoittoakin nettotulos oli 35,2 meur positiivinen (1 % veroäyri).

Data Tampereen kaupunki Analyysi : B&MANs

Tampereen kaupungin tuloslaskelma	2008	2007	2006	2005	2004	ERO 2008/2007	CAGR (5v)
Liikevoitto	181 797	16 885	6 043	54 629	3 762	164 912	163,66 %
<i>Korkotuotot</i>	16 019	14 226	13 415	8 946	5 997	1 793	27,84 %
<i>Muut rahoitustuotot</i>	3 531	9 346	7 557	6 625	3 192	-5 815	2,56 %
<i>Korkokulut</i>	-7 742	-7 867	-6 897	-5 579	-5 682	125	8,04 %
<i>Muut rahoituskulut</i>	-13 312	-999	-279	-170	-462	-12 313	131,69 %
Rahoitus netto	-1 504	14 706	13 796	9 822	3 045	-16 210	0,00 %
Arvon alentumiset	0	0	0	0	0	0	0
Netto tulos	180 293	31 591	19 839	64 451	6 807	148 702	126,86 %
<i>Poistoeron muutos</i>	634	578	403	595	580	56	2,25 %
<i>Varausten muutos</i>	-2 000	-2 000	-2 000	-1 950	0	0	0,00 %
<i>Rahastojen lisäys</i>	-582	-8 446	-11 896	-1 928	-2 503	7 864	-30,56 %
Varausten ja rahastojen muutos	-1 948	-9 868	-13 493	-3 283	-1 923	7 920	0,32 %
Verot	0	0	0	0	0	0	0,00 %
Tilikauden ylijäämä	178 345	21 723	6 346	61 168	4 884	156 622	145,82 %

- **Rahoitusnetto** : Rahoitustoiminta oli kaupungille tappiollista ja tulos oli suhteessa vuoteen 2007 16,2 meur pienempi. Toiminnan tulos on riippuvainen monesta eri seikasta: Millä pääomarakenteella kaupunki toimii, miten paljon varoja kassassa on ollut ja miten puhtaat finanssisijoitukset realisoituvat. Rahoitusnetto on Tampereella kasvanut vuosi vuodelta, eli kaupungilla on ollut jatkuvasti korkomenoja enemmän sijoitustuottoja. Tappio on - kuten niin monessa kunnassa vuonna 2008 – luultavasti peräisin osakesijoitusten alaskirjauksista
- **Varausten ja rahastojen muutokset** : Nettotulosta (178,3 meur) kertyi vuonna 2008 (ilman sähkölaitoksen myyntivoittoja) 13,5 meur enemmän kuin vuotta aikaisemmin.

Myös Tampereen kaupunki on nettomielessä lähes velaton – eli kaupunki rahoittaa toimintansa ja sijoituksensa melkein kokonaan omalla pääomalla

- Pääomia sidottu kaupungin toimintaan 4 584 eur/asukas. Vastaava luku oli Turussa 3 640 eur/asukas, Espoossa 5 090 eur/asukas ja Oulussa peräti 2x enemmän kuin Tampereella:** Jos kaupunki sitoo toimintaansa vähän pääomia asukasta kohti, on se todennäköisesti sekä siirtänyt osan toiminnastaan omistamiinsa tytäryhtiöihin että kokonaan irtautunut joistakin toiminnasta, joiden se ei ole katsonut kuuluvan sen ydintoimintaan. Tämä tarkoittaa myös sitä, että pääomia on siirtynyt kaupungin sijoitustoimintaan. Oulun kaupunki on sitonut toimintaansa yli 2,2 kertaa enemmän pääomia asukasta kohti kuin esimerkiksi Turku. Oulussa energia toimii liikelaitosmuodossa, Turussa se on yhtiöitetty ja Espoo on kokonaan luopunut energiatoiminnasta. Tampere on myös yhtiöittänyt energiatoimintansa, mikä hyvin näkyy tässä suhdeluvussa. Kaiken kaikkiaan Tampereen yhtiöittämisaste on korkea (34,6 %) kun se Oulussa on alle 10 %.
- Mikäli kaupunkia haluttaisiin kannustaa keskittymään ydintehtäviinsä, voisi valtio liittää myös tase-eriä osaksi valtionosuusjärjestelmäänsä.** Tällainen erä voisi olla esimerkiksi **"pääomatase"**, joka laskettaisiin siitä, miten paljon kaupunki tai kunta sitoo **sisäiseen toimintaansa varoja/asukas**. Tavoitteena olisi antaa kunnille kannustin joko yhtiöittää toimintojaan ja/tai irtautua toiminnoista, jotka eivät kuulu niiden ydintoimintaan. Taseus ei olisi konfiskatorinen, vaan kaupunki voisi edelleen valita joko laajemman toiminnan (mutta yhtiömuodossa) tai ydintehtäviin keskittyvän toiminnan välillä. Jälkimmäisessä tapauksessa irtautumisista saadut varat voitaisiin rahastoida (Espoon kaupungin tapaan) ja ottaa käyttöön kun tilanne niin vaatisi.

Korjattu kassavirta kertoo, että nettoinvestoinnit olivat vuonna 2008 kaupunkitasolla 150,8 meur – kun niistä poistetaan sisäinen myyntivoitto.

keur

Data Tampereen kaupunki Analyysi : B&MANs

Tampereen kaupunki	2008
Liikevoitto	181 797
Poistot	92 277
Välittömät verot	0
Brutto kassavirta	274 074
Käyttöpääoman muutos	-23 285
Sijoitukset toimintaan	292 188
Käyttöomaisuus investoinnit	25 011
Netto investoinnit	293 914
Vapaa kassavirta	-19 840
Rahoitus netto	-1 504
Korollisten lainojen muutos	-2 945
OPO lisäys	-15 962
Likviidien varojen muutos	-40 251

143 146

- Bruttokassavirta oli korjauksen jälkeen 130,9 meur ja kun nettoinvestoinnit olivat 150,8 meur niin vapaa kassavirta oli lähes 20 meur negatiivinen.
- Lainoja vähennettiin 2,9 meur edestä ja yhtiöittämisestä johtuen liittymismaksut olivat negatiiviset kun erä siirrettiin uuden energiayhtiön taseeseen.
- Likvidit varat olivat 40,2 meur pienemmät kuin vuotta aikaisemmin.
- Kun kunnille yrittää laskea kassavirtoja taseesta, niin laskelmat eivät yleensä täsmää. Käyttöomaisuuden kirjauskäytännöissä on eriä, jotka eivät ole kassavirtapohjaisia. Myös esim. valtion antamat avustukset käyttöomaisuusinvestointeihin eivät kulje tuloslaskelman kautta, eikä niitä myöskään kirjata oman pääoman kautta. Tampereen kohdalla kassavirtalaskelma täsmää myös taseesta laskettuna.

Sisältö

- Tausta ja tavoitteet
- Tampereen kaupunki 2004-2008
- **Tampereen kaupunkikonserni 2008**
- Tampereen kaupunkikonserni - yhteenveto

Tampereen kaupungin tytäryhtiötoiminta – *neljä laajempaa kokonaisuutta*

Data Tampereen kaupunki Analyysi : B&MANs

Tampereen kaupunki

2008

Säätiöt

Omistus %

1 Tampereen vuokratulosäätiö

100,0

2 Tampereen Kotilinnan säätiö

100,0

+

KIINTEISTÖT

Omistus %

1 Pirkan Opiskelija-asunnot Oy

100,0

2 Tampereen messu- ja urheilukeskus Oy

66,0

3 Opintanner Kiinteistöt Oy

97,8

4 Insinöörioppilastalo Oy

63,2

5 Tampereen Palvelukiinteistöt (konserni)

100,0

6 Tampereen Vuokra-asunnot Oy

100,0

7 Vilusen rinne Oy

100,0

8 Keinupuistokeskus

57,0

9 PiispanTupahaka Asunnot Oy

69,3

10 Tampereen Sirppitie 15

100,0

11 Tampereen Tammelankodit Asunto Oy

100,0

12 Tupakkikiven Parkki Kiinteistö Oy

61,0

13 Vellamonkodit Oy

100,0

14 Välimaankatu 25 As Oy

60,6

15 Yöjärventie 28 As Oy

100,0

KUNNALLISTA LIIKETOIMINTAA

Omistus %

1 Ekokumppanit Oy

90,6

2 Pirkanmaan Jätehuolto Oy

49,7

3 Runoilijan tie Oy

72,6

4 Tammerkosken Energia (konserni)

100,0

5 Tampereen pysäköintitalo (konserni)

100,0

6 Tampereen ravirata Oy

70,0

7 Tampereen Särkänniemi Oy

100,0

8 Tampere-talo oy

100,0

9 Tavase Oy

71,5

10 Teknologiakeskus Hermia Oy

100,0

11 VTS Kiinteistöpalvelu Oy

100,0

12 Vuores Palvelu Oy

100,0

13 Ekokumppanit Oy

90,6

14 GoTampere Oy

100,0

+

KUNTAYHTYMÄT

Omistus %

1 Hämeen Päihdehuollon ky

32,5

2 Pirkanmaan koulutuskonserni ky

39,4

3 Pirkanmaan liitto ky

45,7

4 Pirkanmaan sairaanhoitopiirin KY

39,6

5 Pirkanmaan sosiaalipalvelujen Ky

33,3

6 Tampereen kaupunkiseudun KY

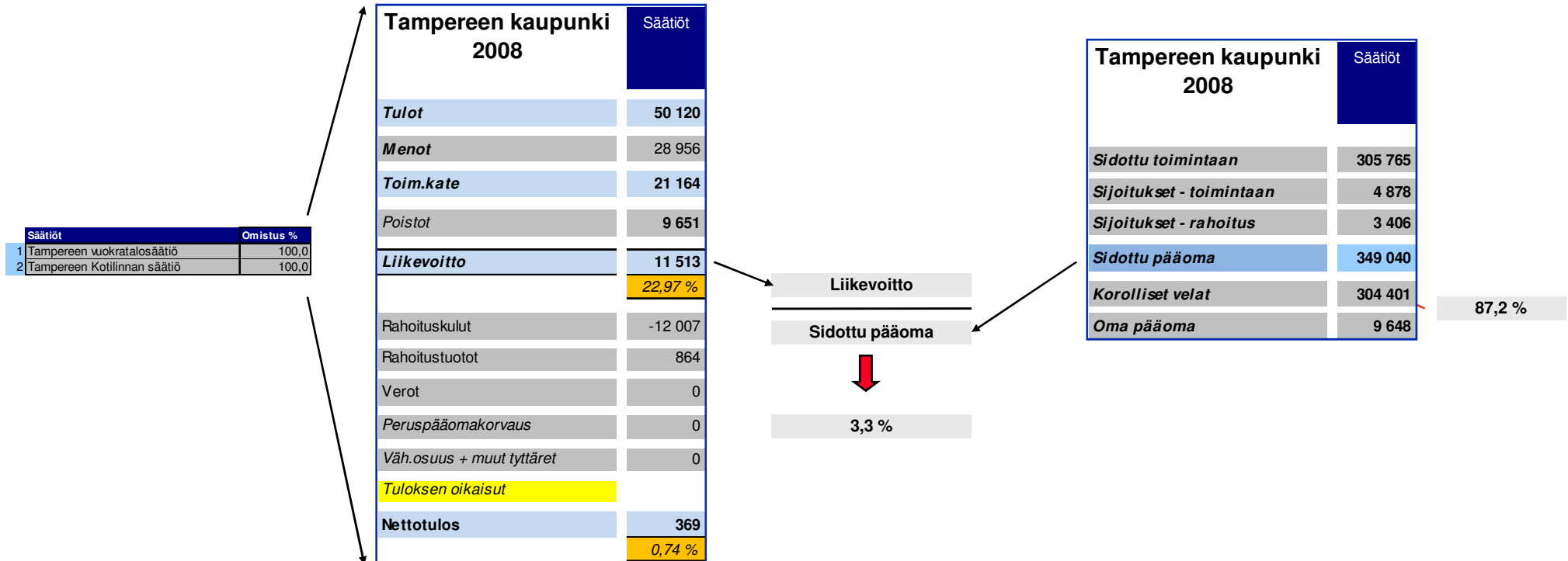
64,2

Tampereen sosiaalinen kiinteistötoiminta toimii osittain säätiömuodossa.

Data Tampereen kaupunki

Analyysi : B&MANs

keur

Säätiötoiminta : Tampereen Vuokratalosäätiö (VTS) on Tampereen kaupungin vuonna 1970 perustama yleishyödyllinen säätiö, joka vuokraa omakustannushintaan vuokra-asuntoja tamperelaisille. VTS on järjestelymuodoltaan ja toimintaperiaatteiltaan yksityisoikeudellinen, yleishyödyllinen ja omakustannusperiaatteella toimiva yhteisö. VTS:n toimintaperiaatteiden tarkoitus on yhdistää asukkaiden joustava palveleminen, taloudellinen tehokkuus ja asuntopoliittinen tavoitteellisuus. VTS toteuttaa toiminnassaan Tampereen kaupungin asunto-ohjelmassa määritellyjä asuntopoliittisia tavoitteita omalla toimialallaan.

Tampereen sosiaalisen kiinteistötoiminnan yhteenlaskettu liikevaihto oli vuonna 2008 50,1 meur, ja liikevoittoa kertyi 11,5 meur. Korkojen maksuun käytettiin 12,40 meur ja nettotulosta tehtiin 0,4 meur. Toiminta sitoi pääomia 349 meur edestä, siitä korollisia velkoja oli peräti 304 meur. Toisin sanoen konsernin lainasalkusta yli puolet rahoitti tätä toimintaa. Kun voittoa tehdään vain 0,3 meur, niin varaa lyhennyksiin jää poistojen ja nettotuloksen verran, jos toimintaan ei investoida lisää varoja. 10 meur tasalyhennyksillä maksetaan lainat pois 30 vuodessa.

Kaupungin kiinteistötoiminta sitoo pääomia 224 meur edestä - sijoitetun pääoman tuottoaste 3,3 %

Data Tampereen kaupunki

Analyysi : B&MANs

keur

KIINTEISTÖT	Omistus %
1 Pirkan Opiskelija-asunnot Oy	100,0
2 Tampereen messu- ja urheilukeskus Oy	66,0
3 Opintanner Kiinteistöt Oy	97,8
4 Insinöörioppilastalo Oy	63,2
5 Tampereen Palvelukiinteistöt (konserni)	100,0
6 Tampereen Vuokra-asunnot Oy	100,0
7 Vilusen rinne Oy	100,0
8 Keinupuistokeskus	57,0
9 PiispanTupahaka Asunnot Oy	69,3
10 Tampereen Sirpittie 15	100,0
11 Tampereen Tammelankodit Asunto Oy	100,0
12 Tupakkikiven Parkki Kiinteistö Oy	61,0
13 Vellamonkodit Oy	100,0
14 Välimaanankatu 25 As Oy	60,6
15 Yöjärventie 28 As Oy	100,0

Tampereen kaupunki 2008	Kiinteistö- ja asunto-yhtiöt
Tulot	35 530
Menot	20 765
Toim.kate	14 765
Poistot	7 470
Liikevoitto	7 295
	20,53 %
Rahoituskulut	-7 383
Rahoitustuotot	1 655
Verot	0
Peruspääomakorvaus	0
Väh.osuus + muut tyttäret	0
Tuloksen oikaisut	
Nettotulos	1 567
	4,41 %

Liikevoitto
Sidottu pääoma
3,3 %

Tampereen kaupunki 2008	Kiinteistö- ja asunto-yhtiöt
Sidottu toimintaan	203 510
Sijoitukset - toimintaan	11 402
Sijoitukset - rahoitus	9 031
Sidottu pääoma	223 943
Korolliset velat	200 133
Oma pääoma	23 810

89 %

- Kiinteistötoiminta** : Yhteenlaskettu liikevaihto oli vuonna 2008 35,5 meur ja liikevoittoa tehtiin 7,2 meur. Toiminta sitoo pääomia kuitenkin 223,9 meur, jota rahoitetaan aggressiivisesti peräti 89 % lainavaroilla – eli koko sidottu pääoma (vuoden 2008) tuottaa ainoastaan 3,3 %.

Omassa **liiketoiminnassaan** Tampereen kaupungilla on kiinni 536 meur pääomia, jotka tuottavat ainoastaan **1,7 %**.

Data Tampereen kaupunki

Analyysi : B&MANs

keur

KUNNALLISTA LIIKETOIMINTAA	Omistus %
1 Ekokumppanit Oy	90,6
2 Pirkanmaan Jätehuolto Oy	49,7
3 Runoilijan tie Oy	72,6
4 Tammerkosken Energia (konserni)	100,0
5 Tampereen pysäköintitalo (konserni)	100,0
6 Tampereen ravirata Oy	70,0
7 Tampereen Särkänniemi Oy	100,0
8 Tampere-talo oy	100,0
9 Tavase Oy	71,5
10 Teknologiakeskus Hermia Oy	100,0
11 VTS Kiinteistöpalvelu Oy	100,0
12 Vuores Palvelu Oy	100,0
13 Ekokumppanit Oy	90,6
14 GoTampere Oy	100,0

Tampereen kaupunki 2008	Kunnalista liiketoimintaa harjoittavat
Tulot	121 925
Menot	94 435
Toim.kate	27 490
Poistot	18 199
Liikevoitto	9 291
	7,62 %
Rahoituskulut	-8 814
Rahoitustuotot	849
Verot	0
Peruspääomakorvaus	0
Väh.osuus + muut tyttäret	0
Tuloksen oikaisut	
Nettotulos	1 326
	1,09 %

Tampereen kaupunki 2008	Kunnalista liiketoimintaa harjoittavat
Sidottu toimintaan	531 669
Sijoitukset - toimintaan	1 398
Sijoitukset - rahoitus	3 532
Sidottu pääoma	536 598
Korolliset velat	381 307
Oma pääoma	155 291

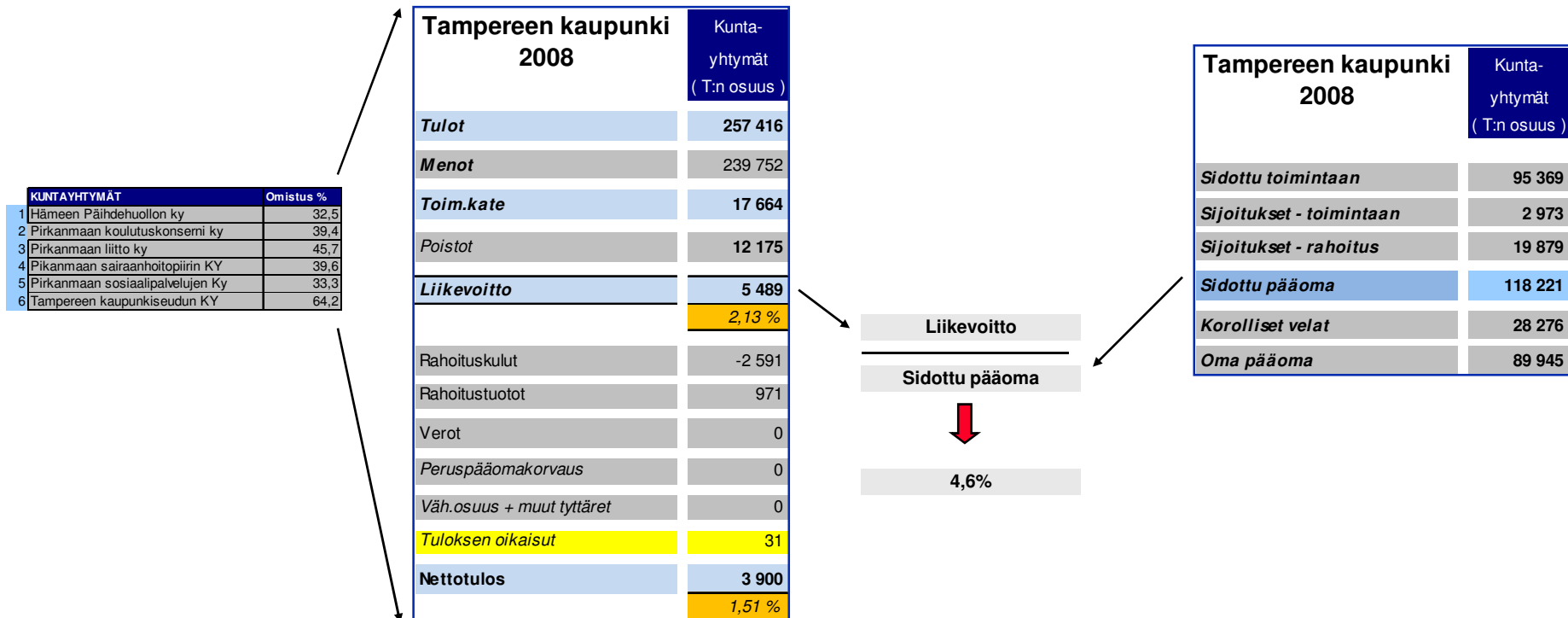
Liikevoitto
Sidottu pääoma
1,7 %

71%

- Liiketoiminta** : Yhteenlaskettu liikevaihto oli vuonna 2008 122 meur ja nettotulosta tehtiin 7,6 % liikevaihdosta. Toiminta sitoo mittavat 536,6 meur, jota rahoitetaan 29 % omalla ja 71 % lainavaroilla eli koko sidottu pääoma tuottaa kovin kehnosti, vain 1,7 %

Kaupunki on omistajana 6 erilaisessa **kuntayhtymässä**, joiden toiminta on hyvin laajaa: Kaupungin omistussuhteessa mitattuna liikevaihtoa kertyi 257 meur , 1 228 eur/asukas.

Data Tampereen kaupunki Analyysi : B&MANs

- Kuntayhtymät** : Yhtymien yhteenlaskettu liikevaihto (Tampereen kaupungin omistusosuuden suhteessa) oli 257,4 meur ja toimintaan on sidottu samaa laskentalogiikkaa käyttäen 118,2 meur .

Tampereen kaupungin konsernituloslaskelman mukaan kaupunki teki konsernina lähes 46 meur voittoa - tämä kertoo siitä, että 18 % veroprosentti oli liian korkea - nollatulokseen konsernitasolla olisi päästy 16,50 % veroprosentilla.

Tampereen kaupunki 2008	Perus- kaupunki	Rahastot	Liike- laitokset	Eli- minoinnit	Tampereen kaupunki	Säätiöt	Kunnalista liiketoimintaa harjoittavat	Kiinteistö- ja asunto- yhtiöt	Kunta- yhtymät (T:n osuus)	Eli- minoinnit	Tampereen Kaupunki (konserni)
Tulot	1 922 976	313	735 666	989 242	1 669 713	50 120	121 925	35 530	257 416	407 198	1 870 651
Menot	1 886 835	-680	499 322	-989 242	1 395 639	28 956	94 435	20 765	239 752	-263 413	1 516 134
Toim.kate	36 141	993	236 344		274 074	21 164	27 490	14 765	17 664		354 517
Poistot	39 331	0	52 947		92 277	9 651	18 199	7 470	12 175		136 361
Liikevoitto	-3 190	993	183 397		181 797	11 513	9 291	7 295	5 489		218 156
	-0,17 %		24,93 %		10,89 %	22,97 %	7,62 %	20,53 %	2,13 %		11,66 %
Rahoituskulut	-20 658	0	-5 910	-5 514	-21 054	-12 007	-8 814	-7 383	-2 591	9 489	-42 360
Rahoitustuotot	74 238	1 210	131	54 914	19 550	864	849	1 655	971	-9 489	13 109
Verot	0	0	0		0	0	0	0	0		0
Peruspääomakorvaus			-49 400	49 400	0	0	0	0	0		0
Väh.osuus + muut tyttäret						0	0	0	0		0
Tuloksen oikaisut									31	-143 146	-143 383
Nettotulos	50 390	2 203	128 218		180 293	369	1 326	1 567	3 900		45 522
					10,80 %	0,74 %	1,09 %	4,41 %	1,51 %		2,43 %

Eliminoinnit konsernituloslaskelmassa : Konsernin sisäinen myynti oli vuonna 2008 oli 263,4 meur ja sisäiset pääomakulut 9,5 meur. Konsernitasolla eliminoiduu myös energian yhtiöittämisestä syntynyt 143,1 meur sisäinen myyntivoitto, joka sisältyy kaupungin nettotulokseen .

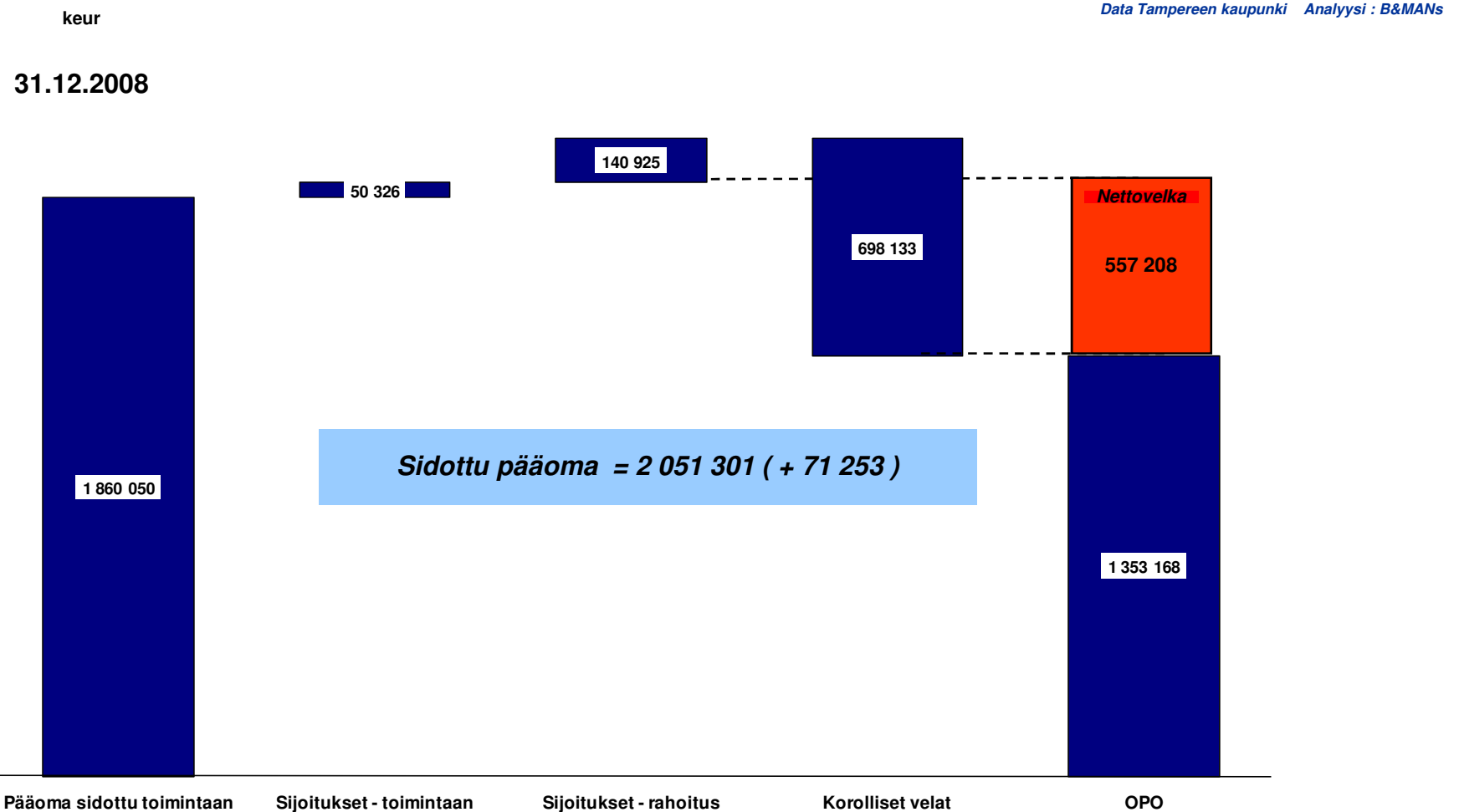
Tampereen kaupungin konsernin liiketoiminta – kun siihen sisällytetään liikelaitokset ja liiketoimintaa harjoittavat tytäryhtiöt – sitoo konsernin pääomia 1,2 mrd eur edestä.

Tampereen kaupunki 2008	Perus- kaupunki	Rahastot	Liike- laitokset	Eli- minoinnit	Tampereen kaupunki	Säätiöt	Kunnalista liiketoimintaa harjoittavat	Kiinteistö- ja asunto- yhtiöt	Kunta- yhtymät (T:n osuus)	Eli- minoinnit	Tampereen Kaupunki (konserni)
<i>Sidottu toimintaan</i>	302 670	27 425	630 387		960 482	305 765	531 669	203 510	95 369	-236 745	1 860 050
<i>Sijoitukset - toimintaan</i>	1 106 001	0	9 720	530 863	584 858	4 878	1 398	11 402	2 973	-555 183	50 326
<i>Sijoitukset - rahoitus</i>	104 972	0	105	0	105 077	3 406	3 532	9 031	19 879	0	140 925
<i>Sidottu pääoma</i>	1 513 643	27 425	640 214		1 650 415	349 040	536 598	223 943	118 221	791 928	2 051 301
<i>Korolliset velat</i>	205 696	0	1 513	-64 543	196 384	304 401	381 307	200 133	28 276	-412 369	698 133
<i>Oma pääoma</i>	1 021 514	27 425	638 701	-466 320	1 454 031	9 648	155 291	23 810	89 945	-379 557	1 353 168

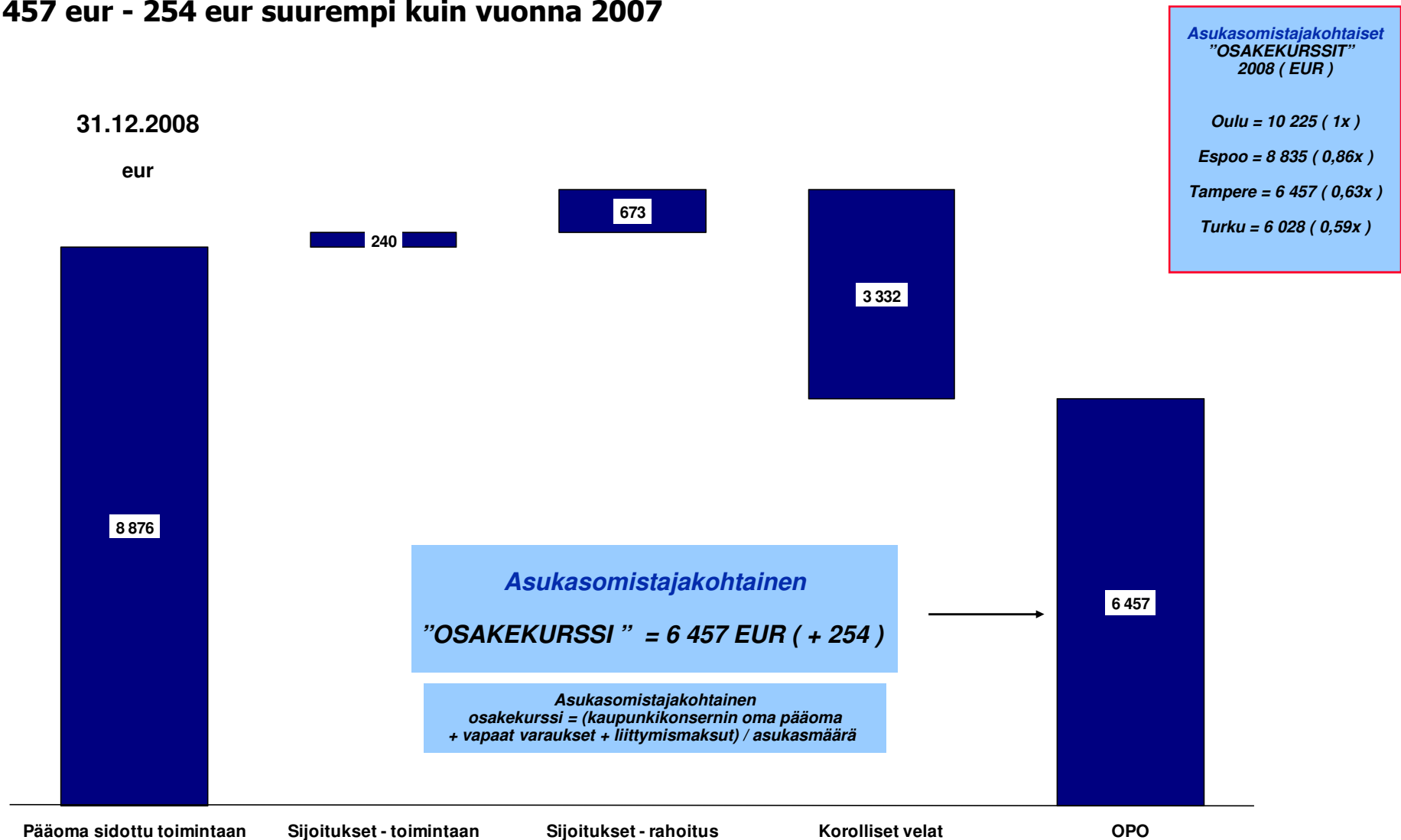

Eliminoinnit konsernitaseessa : Tytäryhtiötoimintaan on sidottu 555,2 meur ja tyttärillä on kaupungin myöntämiä lainoja 412,4 meur:n edestä.

Tampereen kaupunkikonserni sitoo jo yli 2 mrd eur pääomia toimintaansa – *nettovelkaa 557,2 meur, josta 304,4 meur sosiaalisessa kiinteistötoiminnassa.*

Tampereen **asukasomistajan** nettovarallisuus oli vuoden 2008 lopussa
6 457 eur - 254 eur suurempi kuin vuonna 2007

Data Tampereen kaupunki Analyysi : B&MANs

Sisältö

- **Tausta ja tavoitteet**
- **Tampereen kaupunki 2004-2008**
- **Tampereen kaupunkikonserni 2008**
- **Tampereen kaupunkikonserni - yhteenveto**

Tampereen kaupunkikonserni – *Yhteen veto (1/4)*

Helsingin ja Turun kanssa samassa veneessä ?

- Tampere ei ole immuuni demografian ja talouden rakennemuutoksen realiteeteille, jotka muokkaavat kuntatalouden toimintaympäristöä. Myös Tampere on kehittynyt aikojen saatossa tavalla, joka muistuttaa kahden muun Suomen vanhan kaupungin – **Helsingin ja Turun** - kehitystä.
- Talouden toimialarakenne näissä kolmessa kaupungissa on osin vielä perinteisen ja hiljaksen taantuvan raskaan teollisuuden leimaamaa. Palveluihin, kauppaan ja logistiikkaan nojaavan toiminnan kehitys on suuntautunut lähikaupunkeihin. Lähikunnat ovat kehittäneet omia ”liikeideoitaan” omista lähtökohdistaan, eikä kuntaliitos ”vanhan suuren kaupungin” kanssa ole niiden näkökulmasta useinkaan kovin houkutteleva.
- Kaikki nämä kolme kaupunkia ovat vuosien mittaan asukkaitaan verottamalla keränneet mittavia omia pääomia.
- Yhdessäkään näistä kaupungeista ei asunto- ja tonttipolitiikka ole kyennyt vastaamaan työssä käyvien lapsiperheiden asuntojen kysyntään, ja kaupungit menettävät näin työikäistä ja nuorta väestöä lähikuntiin. Vanhempaa väestöä jää asumaan keskusta, tai muuttaa ulkopuolelta näihin kaupunkeihin, mikä vääristää demografiaa entisestään.
- Tampereen kaupungin väkiluku näyttää vakiintuneen 1 500 – 2 000 asukkaan vuotuisen kasvuun, mutta väestö on silti ikääntymässä, mikä näkyy selvästi sosiaali- ja terveysmenojen kasvuvauhdissa ja myös verotulojen/asukas kehityksessä
- Paikallisten kuntaliitoshankkeiden ajamisen sijaan tai sen lisäksi myös valtion tulisi edistää hankkeita, joissa samankaltaisissa tilanteissa olevat kaupungit, sijainnista riippumatta, pyrkisivät yhdistämään voimavaransa ja rakentamaan yhteisiä toimintamalleja – kukin luonnollisesti ratkaisuja omiin tarpeisiinsa räätälöiden.

Tampereen kaupunkikonserni – *Yhteenveto (2/4)*

Tampereen tilaaja-tuottajamallilla on potentiaalia muuttua markkinoita hyödyntäväksi ja kehittäväksi – mutta se ei ole sitä vielä

- Yrity maailmassa yksi tie toiminnan uudistamiseksi vastaamaan paremmin sisäisiä ja ulkoisia haasteita on muuttaa organisaatiota ja sen toimintamallia. Pormestari-, sekä tilaaja-tuottajamalliin siirtyminen on Tampereen askel tähän suuntaan.
- Tampereen kaupungin **ulkoistamisaste** (palveluiden ostot ilman ostot kuntayhtymiltä suhteessa koko kustannusmassaan) on vielä alhaisempi kuin suhteessa kuntiin keskimäärin. Tampereen ulkoistamisaste oli vuonna 2008 **18,8 %** - joka tarkoittaa että kaupunki tuottaa vielä 85,9 % palveluistaan itse.
- Kaupungin **sisäinen laskutus** on liikelaitosrakenteesta ja laajasta tilaaja/tuottaja mallista johtuen mittava (989 meur) juuri tilaaja-tuottajamallista johtuen , mutta kasvaa myös liikelaitosten sisäisestä laskutuksesta ja siinä eteenkin Tilakeskus (sisäiset vuokrat) – joka toinen eur pyörii siis kaupungin sisällä yksiköstä toiseen.
- Tilaaja-tuottajamalli on myös askel oikeaan suuntaan, mutta **tilaajien mandaatin** täytyy ulottua palvelujen ostoon myös kaupungin oman tuotanto-organisaation ulkopuolelta. Jos näin ei ole, taantuu tilaaja-tuottajamalli pelkäksi kunnan sisäiseksi hinnoittelumekanismissa - toimintakustannukset olivat 139,1 meur korkeammat kuin voutta aikaisemmin.
- Tilaaja-tuottajamalli antaa myös kaupungille työkalun ohjata investointeja ulkopuolisille tuottajille, ja **jakaa erilaisia riskejä** useamman tahon kanssa. Kaupunki luonnollisesti joutuu maksamaan näistä palveluista riskipreemion, jonka hintaa arvioidessa kaupungissa pitää pohtia, onko sillä tarpeeksi omaa osaamista kaikkien riskien kantamiseen.
- Mallilla on myös nostettu valmiusastetta ja kerätty tärkeitä tilaajakokemusta ostaa paljon nykyistä enemmän palveluja myös kaupungin ulkopuolelta – kun olosuhteet (sekä sisäiset että ulkoiset) siihen antavat mahdollisuuksia

Tampereen kaupunkikonserni – *Yhteenvedo (3/4)*

Tampereella tulot ja menot juoksevat kilpaa

- Tampereen *peruskaupungin* liikevoitto oli peräti 50,4 meur joka johtuu konsernin sisäisistä myyntivoitoista (52,7 meur) jotka syntyivät energialiiketoiminnan yhtiöittämisessä. Myös liikelaitosten tulokseen sisältyy sisäistä myyntivoittoa (90,4 meur) koko myyntivoitto eliminoituu konsernitasolla (143,1 meur). Korjattu peruskaupungin tulos oli vähän negatiivinen (- 2,3 meur) ja liikelaitokset tekivät 37,8 meur nettotulosta. Tampereen *kaupungin* nettotulos oli tilinpäätös laskelmissa huikeat 180,3 meur mutta korjattuna 37,1 meur ja samalla tasolla kuin vuotta aikaisemmin
- Kun kaupunki konsernina teki 45,5 meur nettotulosta tarkoittaa se toisaalta sitä että tytäryhtiötoiminta oli 12,4 meur voitollista mutta toisaalta että kun konsernitulos oli 45,5 meur että vuoden 2008 veroprosentti oli mitoitettu väärin – yksi veroäyri toi Tampereen kassaan 33,9 meur ja nollatulokseen olisi päästy 16,50 veroprosentilla.
- Kuntakentänkin pitäisi muiden Suomessa töitä tekevien ohella kantaa vastuuta heikkenevästä taloudesta. Kuntakentän ylimmälle johdolle voitaisiin harkita kannustinjärjestelmää, joka kannustaisi myös alentamaan kunnallisveroja silloin, kun ajat sen mahdollistavat.
- Tilanteessa, missä kaupungit ovat organisoineet toimintojaan hyvin eri tavoin, ovat yhtäältä *nettotulos konsernitasolla*, ja toisaalta *nettovarallisuus/asukas* esimerkkejä mittareista, joilla voidaan eliminoida osa vertailukelpoisuusongelmista. Toki jää vielä tukku muitakin vertailukelpoisia mittareita, kuten esim. käyttöomaisuuden kirjanpito- vs. markkina-arvot.
- Tampereen *asukasomistajan* nettovarallisuus (kaupunkikonsernin koko oma pääoma /asukas) vuoden vaihteessa 2008 oli 6 457 eur (+ 254 eur). Myös Tampere on, kuten monet muutkin suuret kaupungit, mainettaan vauraampi. Kaupunkien käyttämät kirjanpitoarvot taseessa eivät aina kuvaa taseen todellista arvoa. Esim. kaupunki oli sisäisesti sijoittanut 41 meur energialaitoksen peruspääomaan, mutta sen sisäinen myyntihinta oli jo 143 meur kirjanpitoaroja korkeampi ja kovin todennäköisesti todellista markkina-arvoa alhaisempi.

Tampereen kaupunkikonserni – *Yhteenveto (4/4)*

Onko Tampere siirtymässä liikelaitoistamisesta yhtiöittämiseen?

- Tampere ansaitsee kiitosta sähkölaitoksensa yhtiöittämisestä. Liikelaitosmalli on kilpailluilla markkinoilla tullut tiensä päähän ja on järkevää toimia hyvissä ajoin – eikä vasta pakon edessä.
- Tampereella on liiketoimintaa harjoittavien liikelaitosten ja tytäryhtiöiden klusteri. Mikäli näitä aiotaan jatkossa kehittää, nämä liikelaitoksetkin kannattaisi yhtiöittää mahdollisimman pian.
- Tampereen on kuitenkin hyvä arvioida kriittisesti, kuinka laajaa liiketoimintaa kaupunkikonsernin **kannattaa** ja **tulee** harjoittaa. Liiketoiminta ei ole kaupunkien ydintoimintaa.
- Liiketoiminnan kasvattaminen lisää myös kaupungin toiminnan monitahoisuutta, ja lisää johtamisen ja hallinnoinnin haasteita.
- Yhtiöittämisessä tulee ilmi myös kaupunkien taloudellisen raportoinnin keskeinen ongelma: Tampere teki vuonna 2008 182 meur nettotuloksen mutta kaupunkikonserni ainoastaan 43,5 meur nettotuloksen. Sisäinen myyntivoitto antaa kaupungin tuloksesta väärän kuvan.
- Liiketoiminnassa on kiinni paljon kaupungin veronmaksajien omaisuutta. Kaupungin kannattaisi pohtia, miten näille varoille saataisiin parempaa tuottoa. Yksi vaihtoehto olisi myydä huonosti kannattava liiketoiminta ja kanavoida varat ydintoimintaan tai rahastoida ne ydintoiminnan tulevien vuosien menoja ja investointeja varten.
- Tampereen asukkaiden veroja ei tulisi korottaa ennen kuin on pohdittu, miten kaupungin nykyisten varojen käytön tehostamismahdollisuudet on hyödynnetty.